

مجله علمی تخصصی برنامه‌ریزی فضایی
سال دوم، شماره اول، (پیاپی ۵) تابستان ۱۳۹۱
تاریخ وصول: ۱۳۹۰/۹/۱۲ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۱/۳/۱۶
صص: ۶۷-۸۶

شهرهای کوچک و نظام کاربری اراضی شهری (مطالعه موردی؛ شهر لامرد در استان فارس)

نفیسه مرصوصی^۱، محمد غلامی^{۲*}، موسی رستگار^۳

۱- استادیار سازمان مرکزی دانشگاه پیام نور

۲- دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری و عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور

۳- کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری

چکیده

برنامه ریزی کاربری اراضی و ساماندهی فعالیت‌های شهری در فضا، محور و بستر اصلی برنامه ریزی شهری محسوب می شود، بنا بر این برنامه ریزی کاربری اراضی، نه تنها نقش اساسی در کیفیت و کار طرح‌های شهری خواهد داشت، بلکه اساس نظام توزیع فعالیت‌ها، خدمات و سهم سرانه‌ها را نیز تعیین می‌کند. این مقاله، کاربری‌های شهر لامرد در استان فارس را بر مبنای وضعیت موجود طرح جامع و تفصیلی شهر، مورد بررسی قرار می‌دهد. روش اصلی این پژوهش، مطالعه تطبیقی سرانه‌های شهری و مساحت کاربری‌های اصلی شهر طی سالهای ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۵ بوده است. نتایج بررسی و مقایسه کاربری‌های اصلی شهر طی سال‌های ۱۳۷۶ (وضع موجود شهر در طرح جامع) و همچنین ۱۳۸۴ (وضع موجود شهر در طرح تفصیلی) بیانگر این است که کاربری‌های آموزش عالی، فرهنگی، ورزشی، تأسیسات و تجهیزات شهری، صنعتی و فضای سبز هم از نظر سرانه شهری (به ازای هر نفر) و هم از نظر سطح (مساحت) کاربری، در وضعیت نامطلوب و نامتناسبی بوده و از سوی دیگر سایر کاربری‌های مسکونی، مذهبی، اداری - انتظامی، آموزش عمومی، تجاری از این نظر در جایگاه مطلوب و مناسبی قرار گرفته اند

که این وضعیت بیانگر عدم تعادل و ناهماهنگی بین کاربری‌های شهری است، بنابراین برنامه ریزان شهری باید به عوامل مختلف (کالبدی، اجتماعی، اقتصادی، نحوه استفاده از اراضی و محله بندی، مسکن و ترافیک، فضای سبز و غیره) در رابطه با جمعیت و سطوح مورد نیاز در برنامه ریزی کاربری توجه اساسی داشته باشند تا این فرایند چه در مرحله تهیه و چه در مرحله اجرا به موفقیت بیانجامد.

واژه‌های کلیدی: شهرهای کوچک، کاربری اراضی شهری، برنامه ریزی کاربری اراضی شهری، لامرد.

۱- مقدمه

۱-۱- طرح مسأله

انقلاب صنعتی را باید آغاز دوره‌ای دانست که باعث پویایی و رشد شهرها شده است، چنان که بعد از قرن ۱۸ و ۱۹ با تحول در بنیان‌های زندگی انسان، شهرها شروع به رشد و توسعه کردند و بر جمعیت و تعداد آنها افزوده گشت. این تحولات در کشورهای غربی و توسعه یافته ریشه درون‌زا داشته و در نتیجه تحولات اجتماعی و اقتصادی در این کشورها ایجاد گردیده است، این در حالی است که رشد شهرنشینی و گسترش شهرها در کشورهای در حال توسعه از حدود یک قرن بعد آغاز شد و بیش از همه تحت تأثیر عوامل برون‌زا و بدون آنکه زمینه‌یستر این تغییرات فراهم شده باشد ایجاد گردید (پناهی، ۱۳۸۸: ۱۲). در کشور ما ایران، تا زمانی که الگوی رشد شهرها ارگانیک و عوامل تعیین‌کننده رشد شهری، عوامل درون‌زا و محلی بوده است، زمین شهری نیز کفایت کاربری سنتی شهر را داشت و بر حسب شرایط اقتصادی، اجتماعی و امنیتی شهر، فضاهای شهر به طور ارگانیک سامان می‌یافت اما از زمانی که مبنای توسعه و گسترش شهرها ماهیتی برون‌زا به خود گرفت و درآمدهای حاصل از نفت در در اقتصاد شهری تزریق شد شهرهای ایران نیز

تحت تأثیر نظام اقتصاد جهانی قرار گرفتند (باقری توبنقی، ۱۳۸۵: ۲۷) شهر همواره یک ساز و کار متحول و پویایی داشته است، که البته کیفیت و کمیت این تحول و پویایی تحت تأثیر عامل زمان و مکان بوده است، حال آنچه در این میان حائز اهمیت است، چگونگی مثبت یا منفی بودن کیفیت این رشد و گسترش یا به عبارت دیگر تناسب یا عدم تناسب کاربری اراضی شهری است، بنابراین در زمینه شهر این نکته را ملزم می‌سازد که برنامه ریزی کاربری اراضی یکی از مهمترین مباحث در نظام برنامه ریزی شهری است. کاربری اراضی شهری در نظام‌های پیشرفته برنامه ریزی جهان، به لحاظ استفاده بهینه از اراضی شهری جایگاه خاصی در انواع طرح‌های شهری و منطقه‌ای یافته است. شکل‌گیری نظام کاربری زمین در هر جامعه شهری و نحوه تقسیم اراضی و نحوه استفاده از آن در فعالیت‌ها و خدمات مختلف، بازتاب و برآیند عملکرد متقابل مجموعه‌ای از عوامل و نیروهای مختلف محیطی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و حقوقی است (زیاری، ۱۳۸۲: ۶۵).

۱-۲- اهمیت و ضرورت

زمین، اصلی ترین عنصر در توسعه شهری محسوب می شود. از این رو تنظیم و کنترل نحوه استفاده از آن و همچنین محاسبه نیاز واقعی شهر به زمین، به منظور تامین کاربری های مختلف در زمان حال و تعمیم و تطبیق ارقام و کمیت های به دست آمده در حل مشکل زمین و مسکن و رشد مناسب شهرها، موقر واقع می شود. (خاکپور و همکاران، ۱۳۸۶: ۴۷) توسعه روز افزون جامعه شهری، متاثر از رشد بی رویه جمعیت و مهاجرت، منجر به ساخت و سازهای بدون برنامه ریزی و گسترش مهارنشدنی شهرها شده و تغییرات زیادی را در ساخت فضایی آنها به وجود آورده است که لزوم هدایت آگاهانه و طراحی های فضای زیست مناسب برای شهرها را به دنبال داشته است. (صابری فر، ۱۳۸۱: ۱۰) از آنجا که کاربری اراضی شهری و چگونگی توزیع فضایی - مکانی آن یکی از مهمترین کارکردها به منظور استفاده بهینه از فضاهای شهری می باشد (ابراهیم زاده و مجیر اردکانی، ۱۳۸۵: ۴۳)، با توجه به اهمیت این موضوع، در این مقاله، ضمن بررسی و رویکردهای مختلف در خصوص زمین و برنامه ریزی کاربری اراضی، به بررسی کاربری اراضی شهر لامرد طی دهه ۱۳۷۵-۱۳۸۵ پرداخته شده و وضع موجود کاربری اراضی شهر مطابق با معیارها و استانداردها مورد بررسی قرار می گیرد. مطالعات انجام شده در زمینه کاربری اراضی شهر لامرد نشان می دهد عدم توازن در توزیع کاربری های مختلف در شهر طی دهه گذشته و تراکم بسیاری از کاربری ها (خصوصاً تجاری، اداری) در مکان هایی

خاص، مسایل نسبتاً حادی را در زمان حال و بخصوص در آینده به همراه داشته و خواهد داشت. در واقع با توزیع مناسب کاربری ها مطابق استانداردها، برقراری قوانین و سیاست ها و اهداف و استفاده از روشهای کارآمد، می توان بر مسائل و مشکلات مربوط به کاربری اراضی شهر لامرد فائق آمد.

۱-۳- اهداف

بی تردید آغاز هر برنامه ای با اهداف معینی همراه است که در ارتباط با نیازهای اساسی هر جامعه تعیین می گردد. اهداف برنامه به تعبیری انعکاس تقاضاها و نیازهای کلی است. بنابراین در هر پژوهشی اهدافی مشخص می شود که این پژوهش نیز از این امر مستثنا نیست. (عبداللهی، ۱۳۸۳، ۲۱) این تحقیق که به مطالعه "شهرهای کوچک و نظام کاربری اراضی شهری" می پردازد، اهداف جزئی زیر مورد نظر قرار می دهد:

- مطالعه وضع موجود کاربری ها در سطح شهر لامرد و نحوه توزیع و استقرار کاربری ها نسبت به هم.

- مقایسه سرانه و سطح هر کدام از کاربری ها در سال ۱۳۸۴ (وضع موجود شهر در طرح تفصیلی) نسبت به سال ۱۳۷۶ (وضع موجود شهر در طرح جامع شهر).

- مقایسه سرانه و سطح هر کدام از کاربری ها در سال ۱۳۸۴ نسبت به سایر کاربری ها در شهر با توجه به سرانه های متداول در شهرهای ایرانی و مطابقت آن با معیارها و استانداردهای پذیرفته شده.

- و نهایتاً بررسی و تجزیه و تحلیل کاربری‌ها و برآورد نیازها و کمبودها.

۴-۱- روش تحقیق

در این پژوهش، روش تحقیق، توصیفی-تحلیلی است که از روش توصیفی مبتنی بر اطلاعات ارائه شده در اسناد و مدارک کتابخانه‌ای سازمان‌های مختلف استفاده شده است. سپس بر اساس برداشتهای میدانی، مبادرت به تعیین مقدار سطوح، سرانه و تراکم انواع کاربری‌ها گردیده و مطابق استانداردها، کمبودها و نیازهای وضع موجود کاربری اراضی شهر لامرد تعیین و با ترسیم نقشه کاربری اراضی در محیط ARC/GIS یافته‌های تحقیق مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

۵-۱- قلمرو پژوهش

شهر لامرد از نظر موقع جغرافیایی در ۵۳ درجه و ۱۰ دقیقه طول شرقی و ۲۷ درجه و ۲۲ دقیقه عرض شمالی در جنوبی ترین نقطه استان فارس قرار گرفته است. این شهر در اراضی دره مانندی از سمت شمال توسط ارتفاعات چاه شور و شکران و از سمت جنوب توسط ارتفاعات سادول از سلسله جبال زاگرس محصور گردیده است. (مهندسین مشاور آمود، ۱۳۸۴:۲۰) در سال ۱۳۶۲ و طی تقسیمات اداری و سیاسی، لامرد با مجموع ۳۶ نقطه جمعیتی کوچک و بزرگ پیرامون خود (جدول شماره ۱ و شکل شماره ۲) تبدیل به شهر شده است. (طرح توسعه و عمران و حوزه نفوذ شهر لامرد، ۱۳۷۷:۳۱۴). بنابراین شهر را می‌توان مجموعه‌ای از چندین نقطه جمعیتی کوچک

و بزرگ دانست که در کنار یکدیگر قرار گرفته و همین عامل در ایجاد چهره‌ای روستایی در بافت کالبدی شهر موثر بوده و باعث گردیده شهر لامرد بدون رعایت هر گونه ضابطه و اصول برنامه ریزی شهری توسعه یابد.

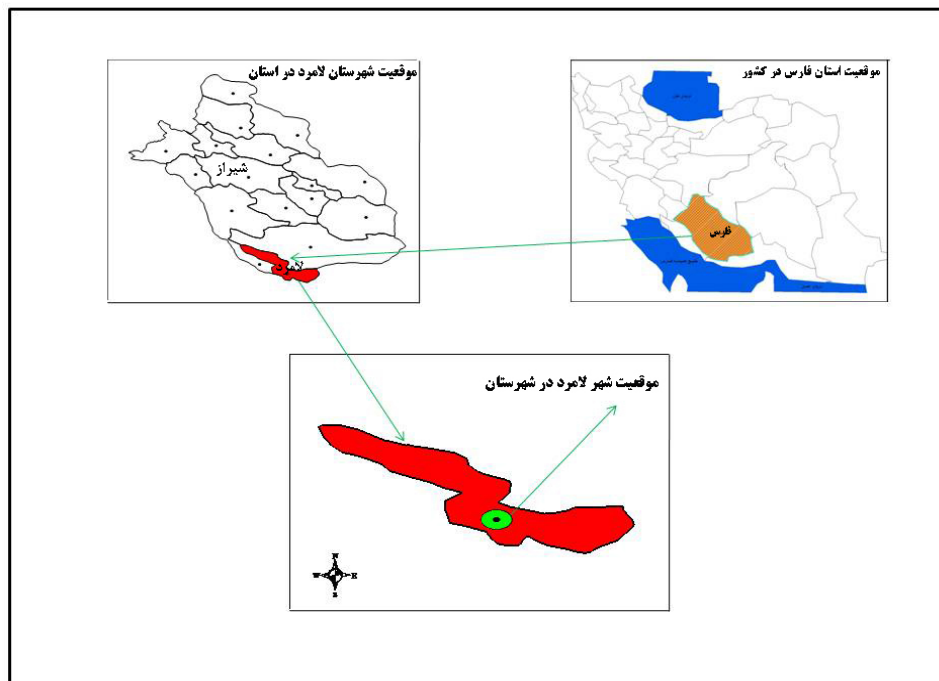
۲- مبانی نظری تحقیق

۲-۱- کاربری زمین شهری

کاربری زمین (Land use) یا کاربری اراضی و یا نحوه استفاده از اراضی، عبارت از بررسی نوع استفاده از زمین به نسبت انواع فعالیت‌های مختلف اعم از بهداشتی، درمانی، مسکونی، اداری و تجاری است. (شیعه، ۱۳۸۷:۹) دیکنسون و شاو در سال ۱۹۷۷ تعاریف ساده از کاربری زمین ارائه داده‌اند، آنها کاربری اراضی را فعالیتی می‌دانند که به یک مکان اختصاص داده شده باشد. مالیگرو در سال ۱۹۸۸ کاربری زمین را ظهور بهره برداری پویای انسان از منابع طبیعی جهت بر طرف کردن نیازهایشان می‌داند. ونگیلز در سال ۱۹۹۱ دو تعریف از کاربری اراضی ارائه کرده است: نخست فعالیت‌های انسانی روی زمین که مستقیماً در ارتباط با زمین هستند و دوم ظهور مدیریت انسان بر اکوسیستم‌ها به منظور بر آوردن برخی نیازهایشان می‌باشد. همه این فعالیتها در دو مفهوم زمین و فعالیت‌های آنها مشترک هستند (رستگار، ۱۳۸۸:۳۵). نحوه استفاده از زمین عبارتست از آن که بدانیم در وضع موجود، پراکندگی انواع فعالیت‌های شهری، مانند مسکونی، درمانی، راهها و معابر، آموزشی و مانند آن به چه صورتی است و از کل مساحت شهری سهم و نسبت هر یک از

چه اندازه‌ای دارای یک ارتباط منطقی و کارا هستند (شیعه، ۱۳۸۸: ۱۲۰).

کاربری‌های زمین چقدر است و هر یک از فعالیت‌ها در چه مساحتی و به چه صورت‌هایی در شهر پراکنده شده‌اند و رابطه آنها با یکدیگر چیست و تا

شکل شماره ۱: موقعیت شهر لامرد در کشور، استان و شهرستان

مکانی و فضایی فعالیت‌ها و عملکردهای شهری بر اساس خواست‌ها و نیازهای جامعه شهری و هسته اصلی برنامه ریزی شهری است (سعید نیا، ۱۳۸۷: ۴۱). در واقع برنامه ریزی کاربری اراضی شهری مجموعه فعالیت‌هایی است که محیط انسانی را مطابق خواسته‌ها و نیازهای جامعه شهری سامان می‌بخشد. (فرهودی و همکاران، ۱۳۸۵: ۱۰۷)

امروزه در پی تحولات کالبدی- فضایی سریع در شهرها، برنامه ریزی کاربری اراضی شهری بر پایه دو اصل ارزش‌های توسعه پایدار و اعتلای کیفیت زندگی، در پی دستیابی به اهدافی چون توزیع متعادل

۲-۲- برنامه ریزی کاربری زمین شهری

موضوع زمین و چگونگی استفاده از آن بستر اصلی برنامه ریزی شهری محسوب می‌گردد. برنامه ریزی کاربری اراضی شهری عبارتست از ساماندهی مکانی و فضایی فعالیت‌ها و عملکردهای شهری بر اساس نیازها و خواست‌های مردم شهری (زیاری، ۱۳۸۱: ۴۷). برنامه ریزی کاربری اراضی شهری را می‌توان مهمترین ابزار و نیروی کاربردی دولت‌ها و سازمان‌های مدیریت شهری برای اداره صحیح و منطقی شهرها دانست (رضویان، ۱۳۸۱: ۲۳). برنامه ریزی کاربری اراضی شهری، سامان‌دهی

نیلی^۱ در تعریف خود از شهرهای کوچک که حاصل بررسی وی در مورد شهرهای مختلف جهان است معیار جمعیتی بین ۳۰ تا ۱۰۰ هزار نفر را برای تشخیص و تعیین آن به کار برده است. (صدر موسوی و طالب زاده، ۱۳۸۵، ۷۸) سازمان ملل متحد شهر کوچک را شهری با جمعیت ۲۵ تا ۵۰ هزار نفر جمعیت بدون در نظر گرفتن فعالیت و تولید خدمات شهر دانسته است. (حبیب، ۱۳۷۸، ۸۹)

۲-۴- کاربری زمین و توسعه کالبدی شهر

کاربری اراضی شهری و تغییرات آن یکی از مباحث مهم در گسترش کالبدی شهر محسوب می‌شود به این علت که کاربری اراضی شهری نحوه استفاده از زمین و کارکردی است که به آن تعلق می‌گیرد که این کارکرد ممکن است در مقیاس منطقه یا در مقیاس سکونتگاه‌های انسانی در شهر باشد (مه‌دیزاد، ۱۳۷۹: ۷۱). انواع کاربری اراضی شهری مانند مسکونی، درمانی، معابر، آموزشی، تجاری، اداری و ورزشی و غیره، یعنی نسبت هر یک از کاربری‌ها از کل مساحت شهر و اینکه هر یک از فعالیت‌ها در چه مقیاس و اندازه و به چه صورت در سطح شهر و اراضی پیرامون شهر پراکنده شده‌اند و رابطه آنها با یکدیگر چگونه است و تا چه حد این ارتباطات منطقی است. به طور کلی یکی از اهداف چهارگانه کاربری زمین (محیطی، اجتماعی، کالبدی، اقتصادی) بحث کالبدی است که در راستای جلوگیری از تداخل کاربری‌ها، تدوین معیارها و ضوابط و استانداردهای کاربری گرفته می‌شود.

کاربری‌ها، جلوگیری از تداخل کاربری‌های ناسازگار و تدوین معیارها و استانداردهای مناسب کاربری و ... است. استفاده صحیح و آماده سازی زمین هدف اصلی برنامه ریزی کاربری زمین است، هر چند این برنامه ریزی اثرات اجتماعی و اقتصادی نیز به دنبال دارد و عوامل اجتماعی و اقتصادی پایه اطلاعاتی برنامه ریزی کاربری زمین است، لیکن برنامه ریزی کاربری زمین، ابتدا به محیط فیزیکی مربوط شده و به مکان‌یابی فعالیت‌های صنعتی، مسکونی، ارتباطی و ... در ارتباط با یکدیگر می‌پردازد (هاگ من، ۱۹۹۸: ۱۸). به طور کلی می‌توان گفت که برنامه-ریزی کاربری زمین شهری مجموعه‌ای از فعالیت‌های هدفمند است که محیط مصنوع را سامان می‌بخشد و در حد مقدور، خواسته‌ها و نیازهای جوامع شهری را در استفاده از زمین فراهم می‌آورد (حسین زاده دلیر، ۱۳۸۶: ۶۶).

۲-۳- شهرهای کوچک

به صورت کلی شهر کوچک یک نوع اندازه، وسعت و ابعاد شهر را در ذهن متبادر می‌سازد که دارای مفهوم کمی است (صدر موسوی و طالب زاده، ۱۳۸۵، ۷۷) ولی بار کیفی نیز می‌تواند به آنها اضافه شود. (فنی، ۱۳۸۸، ۱۱) اصولاً در تعیین و تعریف شهر کوچک بیشتر بر اندازه جمعیتی تأکید می‌شود که از دلایل آن محدود بودن اطلاعات در مورد دیگر ویژگی‌ها و خصوصیات این شهرهاست. تعریف شهر کوچک در هر کشور و منطقه‌ای، با توجه به شرایط و مقتضیات جمعیتی، اقتصادی و اجتماعی متفاوت است. (رضوانی و همکاران، ۱۳۸۶، ۴۶) دنیس راند

۳- بحث

۳-۱- تحولات جمعیتی شهر لامرد

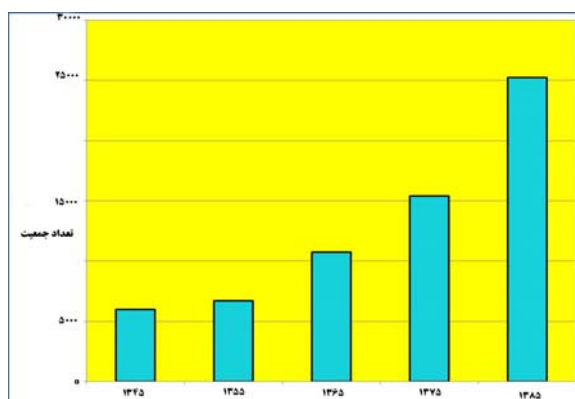
شهر لامرد در سال ۱۳۴۵ دارای ۵۹۶۱ نفر جمعیت بوده، این میزان در سال ۱۳۵۵ به ۶۷۰۱ نفر رسیده است. در سال ۱۳۶۵ جمعیت این شهر به ۱۰۷۴۱ نفر رسید. در سال ۱۳۷۵ میزان جمعیت شهر به ۱۵۳۹۰ نفر رسید، در سال ۱۳۸۵ میزان جمعیت شهر لامرد به ۲۵۲۵۴ نفر رسید است. رشد جمعیت در طی این سال‌ها به ترتیب ۱/۱۸، ۴/۸۳، ۳/۶۶، ۳/۷۰ درصد است، این آمار نشان می‌دهد که متناسب با توسعه شهر، شاهد افزایش روند رشد جمعیت بویژه در دهه اخیر هستیم.

بنابراین کاربری‌های شهری به جهت نقش و اهمیتی که در شهر ایفا می‌کنند، کالبد شهر را تحت تأثیر قرار می‌دهند، کنترل توده‌ها و حجم بنا، ارتفاع، نهادهای همجوار و حتی نوع مصالح از جمله این عوامل به شمار می‌روند. کاربری‌های شهری نقش مهمی در جهات گسترش فیزیکی شهر دارند و به عبارت دیگر مکان‌های استقرار کاربری‌ها نقش قابل توجهی در تنظیم و هدایت جهات توسعه شهر ایفا می‌نمایند. (رضویان، ۱۳۸۱: ۳۲).

جدول شماره ۱: تحولات جمعیت در شهر لامرد طی سال‌های (۱۳۴۵-۱۳۸۵)

سال	تعداد جمعیت	افزایش نسبت به دهه قبل	نرخ رشد
۱۳۴۵	۵۹۶۱	-	-
۱۳۵۵	۶۷۰۱	۷۰۴	۱/۱۸
۱۳۶۵	۱۰۷۴۱	۴۰۴	۴/۸۳
۱۳۷۵	۱۵۳۹۰	۴۶۴۹	۳/۶۷
۱۳۸۵	۲۵۲۵۴	۹۸۶۴	۳/۷۰

منبع؛ سایت اینترنتی مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵، وزنجان، ۱۳۸۲

نمودار شماره ۱: تحولات جمعیت در شهر لامرد طی سال‌های (۱۳۴۵-۱۳۸۵)

منبع: نگارندگان

۲-۳ - علل پیدایش و چگونگی گسترش شهر لامرد

شهر لامرد را می‌توان مجموعه ای از چندین نقطه جمعیتی کوچک و بزرگ دانست که به فواصل متعدد در کنار یکدیگر قرار گرفته اند که همین عامل در ایجاد چهره ای روستایی در بافت کالبدی شهر اثر گذار بوده است. (طرح توسعه و عمران و حوزه نفوذ شهر لامرد، ۱۳۷۷:۳۱۶) این شهر در سال ۱۳۶۲ از مجموع ۳۶ نقطه جمعیتی کوچک و بزرگ تشکیل و دارای شهرداری گردیده است (نام ۳۶ نقطه جمعیتی تشکیل دهنده شهر لامرد در جدول شماره ۲ و به ترتیب اعداد جدول در شکل شماره ۲ نشان داده شده است). در روند تحول و شکل گیری این شهر،

عوامل طبیعی در گسترش آن مهمترین نقش را ایفا نموده و به ویژه دسترسی به آب و تامین آب آشامیدنی و زراعی در شکل گیری این مجتمع‌های زیستی و نقاط جمعیتی نقش به سزایی داشته است. این شهر در عمل مجموعه ای از نقاط روستایی و فاقد هویت و حیات شهری است. این امر و خط کشیدن دور مجموعه ای از نقاط جمعیتی و اطلاق شهر به این مجموعه باعث می‌شود تا شهر دارای وسعت بسیار بالا (۹۸۲۴۰۲۳ متر مربع)، فضاهای بایر وسیع مابین نقاط و محلات شهر و بالطبع وسعت بالای سطوح شهری شود (نتایج طرح تفصیلی شهر لامرد، ۱۳۸۴:۴۳)

جدول شماره ۲: نام ۳۶ نقطه جمعیتی تشکیل دهنده شهر لامرد

ردیف	نام	ردیف	نام
۱	محمد شریفی	۱۹	لامرد
۲	چاه حاج ابول	۲۰	شهرک ایثار
۳	قلعه رئیس محمد	۲۱	اکبرآباد
۴	آب شولی	۲۲	چاه نو
۵	چاه علی	۲۳	تلخندق
۶	خندق	۲۴	قلعه مُلاً
۷	زیارت	۲۵	شهرک ولی عصر
۸	سورغال	۲۶	کنارک
۹	حسن آباد	۲۷	محمد کمالی
۱۰	کهوردان	۲۸	کریم آباد
۱۱	عالی آباد	۲۹	احمد آباد
۱۲	قلعه محمد	۳۰	بید
۱۳	حسین آباد خسروی	۳۱	بیت العباس

۱۴	خطیمی	۳۲	قطب الدین
۱۵	تراکمه سفلی	۳۳	چاه نو علیا
۱۶	کوشک	۳۴	چاه نو سفلی
۱۷	تراکمه علیا	۳۵	چاه رئیسی
۱۸	شهرک هجرت	۳۶	چاه قاندی

منبع؛ مطالعات میدانی نگارندگان

جدول شماره ۲؛ مشخصات کالبدی شهر لامرد (۱۳۸۴)

تعداد نواحی شهری	تعداد محلات شهری	کل مساحت کاربری‌های شهری و غیر شهری (متر مربع)	
		مساحت خالص شهری (متر مربع)	درصد
۳	۳۸	۶۳۴۵۴۹۹	۶۴/۶
		۹۸۲۴۰۲۳	

منبع؛ مهندسین مشاور آمود، ۴۳:۱۳۸۴

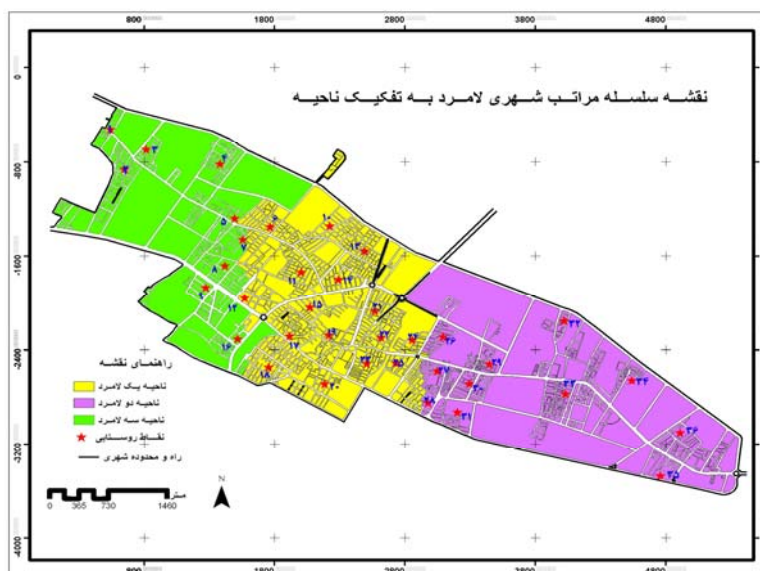
۴- یافته‌های تحقیق

۴-۱- تحلیل کاربری اراضی شهر لامرد

بر اساس مطالعات انجام شده، محدوده قانونی شهر لامرد ۹۸۲/۴ هکتار است که از این مقدار ۶۳۳ هکتار به سطوح خالص شهری و ۳۴۹/۳ هکتار به سطوح ناخالص شهری اختصاص داشته است، به عبارت دیگر ۶۴/۴ درصد از سطوح شهر را سطوح خالص شهری و ۳۵/۶ درصد بقیه را سایر سطوح اشغال کرده‌اند.

بر اساس سلسله مراتب شهری، شهر لامرد دارای ۳ ناحیه است، ناحیه یک شامل ۱۳ محله که دارای

۲۱۱۶ واحد مسکونی و جمعیتی بالغ بر ۱۰۴۴۰ نفر است که از این تعداد محله لامرد با جمعیت ۱۰۶۹ نفر در مرکز شهر واقع شده و می‌توان گفت که اکثر کاربری‌های مهم شهر در این قسمت واقع گردیده است. ناحیه دو شامل ۱۶ محله است که دارای ۱۹۲۰ واحد مسکونی و جمعیت معادل ۹۵۸۹ نفر است. ناحیه سه شامل ۸ محله، ۸۹۳ واحد مسکونی و جمعیتی بالغ بر ۵۲۲۵ نفر، کوچکترین ناحیه شهر لامرد است. (شکل شماره دو سلسله مراتب شهری لامرد به تفکیک ناحیه و نقاط روستایی تشکیل دهنده شهر لامرد را نشان می‌دهد).

شکل شماره (۲): سلسله مراتب شهری لامرد به تفکیک ناحیه و نقاط روستایی تشکیل دهنده شهر

۲-۴- کاربری مسکونی

یکی از مهمترین کاربری‌های شهری که در طرح‌های جامع شهری در رأس امور برنامه‌ریزی شهری قرار دارد کاربری مسکونی است. کاربری مسکونی معمولاً بین کاربری‌های هر شهر بیشترین مقدار اراضی را بخود اختصاص می‌دهد که برای زندگی و سکونت شهروندان مورد استفاده قرار می‌گیرد. با توجه به شکل‌های متفاوت تهیه مسکن و استانداردهای برنامه‌ریزی مورد استفاده، سهم کاربری اراضی مسکونی در هر شهر متفاوت بوده و بیانگر تفاوت‌های بسیار زیادی بین کشورهای مختلف است. این کاربری در چهار گروه تراکم کم، تراکم متوسط، تراکم زیاد و تراکم ویژه طبقه بندی می‌شود. سرانه این کاربری در ایران بین ۴۰ تا ۵۰ مترمربع برای هر نفر در نظر گرفته شده است.

بر اساس مطالعات انجام شده در سال ۱۳۸۴ سرانه خالص مسکونی در شهر لامرد، ۸۲ متر مربع بوده است. همچنین سطح کل اراضی مسکونی شهر ۲۰۷/۱۷ هکتار است که میزان کاربری‌های مسکونی نسبت به کل سطوح خالص شهری ۲۱ درصد از ۶۴/۴ درصد سطوح خالص شهری را به خود اختصاص داده است. با توجه به طرح جامع و جمعیت شهر لامرد در سال ۱۳۷۵ سطوح کاربری مسکونی در این سال برابر با ۲۸۳ هکتار و سرانه ای معادل ۱۶۹ متر مربع است. دلیل این سرانه بالا در سال ۱۳۷۵ را می‌توان در مساحت زیاد خانه‌ها و یک طبقه بودن آنها، همچنین وجود سطوح مسکونی تخریبی و حتی مخروبه در محلات شهر لامرد دانست. سرانه متداول کاربری مسکونی در شهرهای ایران (۴۰-۵۰ متر مربع) است که بر اساس محاسبات انجام شده سرانه کاربری مسکونی در شهر لامرد

کلیه سطوح آموزشی در شهر لامرد اعم از آموزش عالی و عمومی در سال ۱۳۸۴ مساحتی بالغ بر ۲۷/۶ هکتار است. به این ترتیب که از کل سطوح خالص شهری میزان ۲/۸ درصد در اختیار مراکز آموزشی است. میزان مساحت فضای آموزش عالی ۸۱۱۷۹ متر مربع است، این در حالی است که میزان فضای آموزش عمومی در سال ۱۳۸۴ برابر با ۱۹۴۸۲۹ متر مربع می‌باشد. نکته قابل توجه این که سهم آموزش عالی کمتر از ۱ درصد از سطوح خالص شهری و دو برابر کمتر از سرانه آموزش عمومی است این در حالی است که مراکز آموزش عالی شهر لامرد علاوه بر کل شهرستان لامرد، شهرستان‌های مجاور را تحت شعاع عملکردی خود قرار می‌دهد و خدمات رسانی آموزشی می‌نماید، در نتیجه کمبود فضاهای آموزشی خصوصاً آموزش عالی در شهر لامرد مشاهده می‌گردد، زیرا در مقایسه با سرانه‌های متداول آموزشی در شهرهای ایرانی که رقمی معادل ۳ الی ۵ متر مربع است سرانه آموزش عالی در شهر لامرد ۰/۸ متر مربع است. علاوه بر این مقایسه رقم سرانه کاربری‌های آموزش عمومی در نواحی مختلف شهر لامرد بیانگر عدم توزیع متناسب سطوح آموزشی است، به طوری که این رقم در ناحیه ۲ تا حدود ۵ تا ۹ متر مربع کاهش می‌یابد. این تفاوت‌ها در میان نواحی باعث جابه‌جایی روزانه جمعیت شده و بسیاری از مسائل اجتماعی، اقتصادی از قبیل هدر رفتن وقت و صرف هزینه‌ها را به دنبال دارد.

نکته حائز اهمیت دیگر کمبود بسیار محسوس فضای آموزشی در شهر لامرد مربوط به مهد کودک است که در سال ۱۳۷۶ سرانه ای معادل ۰/۱ متر مربع

مطلوب است. لازم به ذکر است که سرانه کاربری مسکونی در سال ۱۳۷۵ با در نظر گرفتن سطوح ناخالص شهری (کاربری‌های مسکونی مخروبه و متروکه) محاسبه گردیده که باعث افزایش سرانه کاربری مسکونی طی این دوره است. از آنجایی که کاربری‌های مسکونی، عمده ترین کاربری‌های اراضی شهر را به خود اختصاص می‌دهند و با توجه به اینکه بیشترین ساخت و سازهای واحدهای مسکونی طی دهه اخیر بوده، می‌توان گفت پرشتاب‌ترین سال‌های توسعه کالبدی و فیزیکی شهر لامرد طی دهه ۱۳۸۵-۱۳۷۵ بوده است.

۴-۳- کاربری آموزشی

کاربری آموزشی از جمله کاربری‌های با اهمیت در کالبد فیزیکی شهرها محسوب می‌شود و اهمیت آن تا آنجاست که وجود کاربری‌های آموزشی به عنوان عنصر شاخص در نواحی شهری در نظر گرفته می‌شود. مهمترین مسأله در کاربری آموزشی شهری (مهد کودک تا پایان دبیرستان) وجود تعداد دانش آموزان سه تا هفده ساله است و با توجه به اینکه مدارس ابتدایی از عناصر شاخص محله هستند، لازم است هر محله با آستانه جمعیتی معقول دارای یک مدرسه ابتدایی باشد و کاربری‌های وابسته به کاربری آموزشی، مانند کاربری مسکونی، تجاری، فضای سبز و فرهنگی باید در کنار مدارس قرار گیرند و از ایجاد کاربری‌های ناسازگار، خودداری شود. همچنین به احداث مدارس مقاطع مختلف در دیگر نقاط شهر باید توجه خاص شود (ضرابی، ۱۳۸۸: ۴۶)

پانزده خرداد، بیست و دو بهمن، شاهد و خیابان بسیج است.

نکته قابل توجه اینکه کاربری تجاری شهر لامرد به علت مراجعات متعدد و روزانه مردم از روستاهای اطراف به مرکز تجاری شهر علاوه بر سطوح محله و ناحیه شهری در سطح فراشهری نیز فعالیت می‌کند و بیشتر مراکز تجاری مرکز شهر را تحت شعاع قرار داده و نیاز به توسعه و گسترش این کاربری احساس می‌شود. با توجه به این موضوع که سرانه متداول انواع واحدهای تجاری شهر به نسبت هر ساکن شهری حدود ۲ متر مربع در نظر گرفته می‌شود، این میزان مساحت در شهر لامرد مطلوب است.

۴-۵- کاربری شبکه ارتباطی شهر

کاربری شبکه ارتباطی شهر یکی از ضروری ترین کاربری‌های هر شهر است که هر چقدر بهتر و قوی تر باشد میزان کارایی شهر را نشان می‌دهد. در میان کاربری‌های شهر لامرد، شبکه ارتباطی شهر بیشترین سهم را به خود اختصاص داده است، به مانند هر شهر دیگر کاربری شبکه معابر در سال ۱۳۸۴ با ۲۸۰ هکتار مساحت و سرانه ۱۱۰/۸۷ متر مربع بیشترین حجم از کاربری‌های شهری را به خود اختصاص داده است. بر اساس گزارشات ۱۳۷۵ (وضع موجود شهر در طرح جامع) سرانه شبکه معابر ۱۹۳/۱ متر مربع است که رقم بسیار بالایی است که علت این مهم را در شکل و بافت خاص محلات شهر لامرد می‌توان دانست.

از آنجا که ساختار شکل شهر لامرد از مجموع نقاطی به وجود آمده است که معابر این محلات در

و در سال ۱۳۸۴ سرانه معادل ۰/۱۵ متر مربع بوده است، این در حالی است که سرانه متداول بوستان کودک در شهرهای ایرانی بین ۱ تا ۳ مترمربع (حداقل قطعه تفکیکی معادل ۶۵۰ متر مربع) و سرانه مهد و کودکستان معادل ۸ متر مربع (۴/۵ متر مربع فضای باز و ۳/۵ متر مربع فضای سر پوشیده حداقل قطعه تفکیکی معادل ۵۰۰ متر مربع) است (حبیبی، ۱۳۷۸: ۳۲-۱۰).

۴-۴- کاربری تجاری

کاربری‌های تجاری، سطح نسبتاً محدودی از فضاهای شهر لامرد را به خود اختصاص داده است، به طوری که از کل فضاهای شهری لامرد حدود ۹/۸۴ هکتار را کاربری‌های تجاری و از مجموع ۶۴/۴ درصد کاربری‌های خالص شهری تنها ۱ درصد به کاربری تجاری اختصاص دارد که رقم سرانه آن ۳/۹۰ متر مربع است. بر اساس مطالعات طرح جامع مساحت کاربری تجاری شهر لامرد در سال ۱۳۷۵ برابر با ۱۲۵۰۰۰ متر مربع و سرانه ۷/۵ متر مربع محاسبه گردیده است، با ملاحظه سرانه کاربری تجاری در نواحی ۳ گانه شهر لامرد در سال ۱۳۸۴ متوجه اختلافات فاحش در توزیع فضایی این فعالیت‌ها در سطح نواحی گوناگون شهر می‌شویم، به نحوی که کاربری تجاری در ناحیه ۱ (مرکز شهر) سرانه ۶/۵۵ متر مربع، در ناحیه ۲ این کاربری ۲/۲۷ متر مربع و در ناحیه ۳ سرانه کاربری تجاری ۱/۵۹ متر مربع است. علت بالا بودن سرانه تجاری در ناحیه ۱ (مرکز شهر)، وجود بازارهای قدیمی در مرکز شهر و نیز استقرار فضاهای تجاری در حاشیه خیابان‌های

را در بر گرفته است، که حدود ۱/۶ در صد از سطوح خالص شهری را به خود اختصاص داده و سرانه این کاربری در شهر لامرد ۶/۲۵ متر مربع است. بر اساس گزارشات طرح جامع در سال ۱۳۷۶، کاربری اداری-انتظامی با مساحت ۲۷/۷ هکتار حدود ۳/۶ درصد از سطوح خالص شهری و ۱/۴ درصد سطح کل شهر را در بر گرفته است. سرانه متداول کاربری اداری-انتظامی در شهرهای ایران ۲/۵-۱/۵ متر مربع می‌باشد، این امر نشان می‌دهد که سرانه کاربری اداری-انتظامی در شهر لامرد مطلوب به نظر می‌رسد. تمرکز امور اداری شهرستان لامرد در شهر لامرد در بالا بردن مساحت این کاربری و سرانه اداری-انتظامی موثر بوده است تا حدی که سرانه اداری-انتظامی شهر به ۶/۲۵ متر مربع رسانیده است، از سوی دیگر مقایسه سرانه‌های کاربری اداری-انتظامی در نواحی مختلف شهر لامرد نشانگر عدم هماهنگی و توزیع مناسب این نوع کاربری در سطح شهر است به طوری که در ناحیه ۱ سرانه کاربری ۱۱/۲۴ متر مربع و در ناحیه ۳ با سرانه صفر، هیچ‌گونه کاربری اداری-انتظامی به چشم نمی‌خورد، ذکر این نکته ضروری است که شهر لامرد مرکز سیاسی-اداری شهرستان است و همین مسأله باعث استقرار مراکز مختلف اداری-انتظامی در سطح شهر لامرد ویژه مرکز شهر (ناحیه یک) گردیده است.

۴-۷- کاربری مذهبی

یکی از مهمترین کاربری‌هایی که در تمام نواحی و محلات شهر لامرد توزیع مناسب و متناسبی داشته است کاربری مذهبی می‌باشد. کاربری مذهبی شهر

بیشتر مواقع از معابر اصلی شهر منشعب می‌گردد و با سلسله مراتبی در سطح محله پخش گردیده‌اند، این چنین ساختاری باعث بالا رفتن سطوح معابر و فضای باز در کل شهر شده است. سرانه کاربری معابر شهری در شهر لامرد در سال ۱۳۸۴ برابر با ۱۱۰/۸۷ متر مربع است، که در قیاس با سرانه متداول در شهرهای ایرانی که رقمی بین ۲۵-۲۰ متر مربع است خیلی بالاتر است، اما این سرانه در نواحی سه گانه شهر لامرد متفاوت است و از ۱۳۰/۳۴ متر مربع در ناحیه ۱ تا ۹۳/۸۹ در ناحیه ۲ متغیر است و این امر حاکی از عدم ارتباط منطقی کارا بین فعالیت‌های کاربری زمین و ظرفیت ارتباطات در سطح نواحی مختلف شهری است. از سوی دیگر شبکه معابر شهر لامرد از سلسله مراتب منظم برخوردار نیست و بافت‌های قدیمی از حداقل دسترسی برخوردار هستند و خدمات رسانی به آنها محدود است، همچنین تداخل عملکردی محور اصلی شهر لامرد که قسمت شرق شهرستان را به غرب وصل می‌کند و وجود اکثر فضاهای اداری و خدماتی در دو قسمت این خیابان بویژه در مرکز شهر وضعیت نامناسبی را برای معابر اصلی شهر به وجود آورده است.

۴-۶- کاربری اداری-انتظامی

ادارات یکی از جنبه‌های استقلال هر شهر محسوب می‌شوند، هر شهری که تعداد ادارات کمتری داشته باشد به ناچار برای رفع نیازهای اداری شهروندان به شهرهای دیگر نیازمند می‌شود و بالطبع هر چه شهری ادارات بیشتری داشته باشد نیازش به شهرهای دیگر کمتر است. کاربری‌های اداری-انتظامی حدود ۱۵/۷۹ هکتار از فضاهای شهری لامرد

ندارد. نکته حائز اهمیت اینکه با توجه به افزایش جمعیت شهر لامرد نیاز به توسعه چنین مراکزی در نواحی مختلف شهر لامرد ضروری به نظر می‌رسد.

۴-۹- تأسیسات و تجهیزات شهری

این کاربری‌ها شامل شبکه‌های آب، فاضلاب، برق، تلفن، گاز و نیز تأسیسات پست آتش نشانی، جایگاه توزیع بنزین، جمع‌آوری و دفع زباله، کشتارگاه و گورستان می‌باشد. به طور کلی فضاهای تأسیسات و تجهیزات شهر لامرد مساحتی حدود ۸/۳۷ هکتار را به خود اختصاص داده‌اند، نسبت این کاربری به کل فضاهای خالص شهری ۰/۹ درصد و سرانه این کاربری ۳/۳۲ متر مربع می‌باشد. بر اساس گزارشات طرح جامع در سال ۱۳۷۶ کاربری تأسیسات و تجهیزات شهری لامرد با مساحت ۸۲۷۰۰ متر مربع و سرانه ۵ متر مربع ۰/۴ درصد از سطوح کل شهر را شامل می‌شود. بررسی‌ها نشان می‌دهد این کاربری از نظر کیفی در سطح پایینی است، از سوی دیگر علت افزایش سرانه این کاربری، سطوح بالای اراضی اداره برق می‌باشد که در افزایش سرانه این کاربری نقش به‌سزایی دارد. به طور کلی شهر لامرد از نظر کمی و کیفی در زمینه تأسیسات و تجهیزات مناسب شهری در وضعیت نامناسبی است که توجه و ایجاد چنین مراکزی در شهر لامرد ضروری به نظر می‌رسد.

۴-۱۰- کاربری فضای سبز

فضای سبز یکی از ضروری‌ترین و مهمترین کاربری اراضی شهری است که در تمام برنامه‌ریزی‌ها

لامرد در سال ۱۳۸۴ مساحت بالغ بر ۷/۶۵ هکتار می‌باشد، این کاربری حدود ۰/۸ درصد از سطوح خالص شهری را به خود اختصاص داده است. سرانه این کاربری در شهر لامرد ۳/۰۳ متر مربع است. بر اساس گزارشات طرح جامع مساحت کاربری مذهبی در شهر لامرد در سال ۱۳۷۶ برابر با ۱۱/۷ هکتار و سرانه ۷ متر مربع است. لازم به ذکر است که مساحت کاربری مذهبی در تمام روستاهای شهرستان لامرد بویژه شهر لامرد از نظر کمی و کیفی بسیار مطلوب است، علت این امر را می‌توان در اعتقادات و باورهای مذهبی و اقدامات خیر اندیشان در ساخت اماکن مذهبی در شهرستان لامرد دانست.

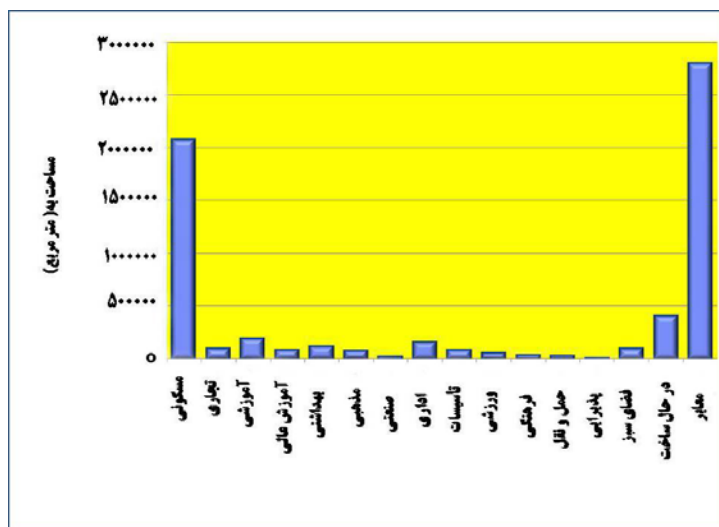
۴-۸- کاربری بهداشتی - درمانی

مراکز بهداشتی درمانی شهر لامرد مساحتی بالغ بر ۱۲ هکتار است که بر این اساس می‌توان گفت از کل فضاهای خالص شهری ۱/۲ درصد مربوط به فضاهای بهداشتی و درمانی است که در مقایسه با رقم متداول شهرهای ایرانی که معادل ۱/۵-۰/۷۵ متر مربع است رقم متوسطی را نشان می‌دهد. بر اساس گزارشات طرح جامع در سال ۱۳۷۶ کاربری بهداشتی- درمانی مساحت ۱۴۰۰۰۰ متر مربع و سرانه ۸/۴ متر مربع حدود ۰/۶ درصد از سطوح کل شهر را به خود اختصاص داده است. مطالعات انجام شده نشان می‌دهد که کاربری بهداشتی- درمانی در سطح نواحی مختلف شهر از توزیع مناسب و متناسب برخوردار نیست. به طوری که سرانه این کاربری در ناحیه ۱ برابر با ۱۱/۱۲ متر مربع و در ناحیه ۲ هیچگونه فضای بهداشتی درمانی وجود

متداول شهرهای ایران که حدود ۱۲-۷ متر مربع است، بسیار پایین است.

بر اساس گزارشات طرح جامع در سال ۱۳۷۵ شهر لامرد دارای ۱۴۱۵۰۰ مترمربع فضای سبز است که سرانه ۸/۵ متر مربع به خود اختصاص داده شده است. علاوه بر پایین بودن فضای سبز شهر لامرد به نسبت کل کشور، این کاربری در سطح نواحی مختلف شهر نیز از توزیع مناسب و متناسب برخوردار نیست به طوری که سرانه این کاربری در ناحیه ۱ و ۲ برابر با ۴/۶۵ متر مربع، ولی در ناحیه ۳ هیچگونه فضای سبزی وجود ندارد. بررسی‌های انجام شده نشان می‌دهد که نبود فضاهای مناسب بویژه در ناحیه ۳ برای تفریح و بازی کودکان و نوجوانان در این شهر به شدت احساس می‌شود و لزوم ایجاد چنین فضاهایی در سطح محله، ناحیه و شهر را متذکر می‌شود.

باید به آن توجه شود. نقش فضای سبز در مقابل اثرات منفی زندگی شهرنشینی که مملو از فضای مسموم برای زیست طبیعی انسان است را نباید نادیده گرفت، زیرا ایجاد فضاهای سبز چندین نقش را در زندگی شهری ایفا می‌کند: از یک طرف از آلودگی هوا کاسته و موجب تلطیف هوا می‌گردد و زیبایی خاصی نیز به شهر می‌بخشد و از طرف دیگر محل سرگرمی شهروندان بوده و از همه مهمتر نقش بسزا در آرامش روحی و روانی افراد دارد. در ارتباط با فضای سبز شهر لامرد می‌توان گفت این فضا مساحتی بالغ بر ۹/۴۵ هکتار شامل می‌شود. سهم این کاربری از سطوح خالص شهری ۱ درصد است و سرانه موجود فضای سبز شهر در سال ۱۳۸۴ برابر با ۳/۷۵ متر مربع است که در مقایسه با سرانه‌های

نمودار شماره (۲): کاربری وضع موجود شهر لامرد (سال ۱۳۸۵)

منبع: نگارندگان

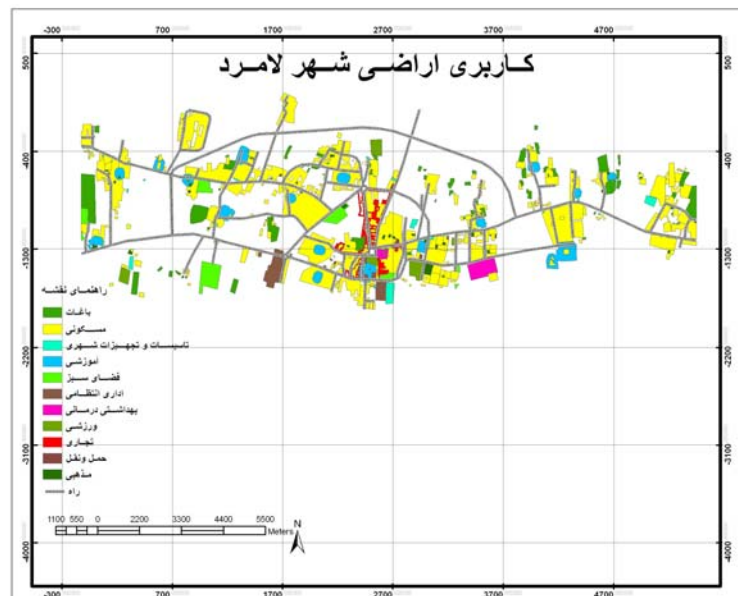
نتیجه گیری

امروزه در پی تحولات کالبدی - فضایی سریع در شهرها، برنامه ریزی کاربری اراضی شهری بر پایه ی دو اصل ارزش‌های توسعه پایدار و اعتلای کیفیت زندگی، در پی دستیابی به اهدافی چون توزیع متعادل کاربری‌ها، جلوگیری از تداخل کاربری‌های ناسازگار و تدوین معیارها و استانداردهای مناسب کاربری است.

مطالعات انجام شده نشان می‌دهد شهر لامرد با جمعیت ۲۵۲۵۴ نفر و مساحت ۹۸۲/۴ هکتار در کاربری‌های مسکونی، مذهبی، اداری - انتظامی، آموزش عمومی، تجاری، بهداشتی و درمانی و معابر از نظر کمی و سرانه متداول، همانند دیگر شهرهای ایرانی است، اما نکته قابل توجه اینکه همه کاربری‌های ذکر شده نیاز به توزیع مناسب و مکان

گزینی صحیح در نواحی مختلف شهر لامرد دارند، از سوی دیگر کاربری‌های آموزش عالی، فرهنگی، ورزشی، تأسیسات و تجهیزات شهری، صنعتی و خصوصاً فضای سبز از نظر کمی و کیفی در شرایط نامطلوبی هستند.

به طور کلی می‌توان گفت وضعیت کاربری اراضی شهر لامرد در حال حاضر چندان مطلوب نبوده و علاوه بر اینکه کمبودهای زیادی از نظر کاربری‌های وجود دارد، کاربری‌های ذکر شده نیز از استانداردهای متداول شهری ایران پیروی نکرده اند، لذا با برنامه ریزی و مدیریت صحیح می‌توان میزان سطوح این کاربری‌ها نسبت به کاربری‌های دیگر افزایش داد و ارتباط هماهنگ و منسجم میان کاربری‌های شهری لامرد به وجود آورد.

شکل شماره (۳): کاربری اراضی شهر لامرد در سال ۱۳۸۵

جدول شماره (۳): کاربری شهر لامرد در وضع موجود (سال ۱۳۷۶)

ردیف	مشخصات کاربری	سطح (متر مربع)	سرانه (متر مربع)	نسبت به سطوح خالص شهری	نسبت به سطح کل شهر درصد
۱	مسکونی	۲۸۳۰۰۰۰	۱۶۹/۳	۳۷/۷	۱۴/۷
۲	تجاری	۱۲۵۰۰۰	۱/۷	۱/۷	۰/۶
۳	آموزشی	۲۱۹۰۰۰	۱۳/۱	۲/۹	۱/۱
۴	آموزش عالی	۱۸۰۰۰۰	۱۰/۸	۲/۴	۰/۹
۵	بهداشتی درمانی	۱۴۰۰۰۰	۸/۴	۱/۹	۰/۷
۶	مذهبی	۱۱۷۰۰۰	۷	۱/۶	۰/۶
۷	بوستان	۱۰۱۰۰۰	۶/۰۵	۱/۳	۰/۵
۸	اداری	۱۶۲۰۰۰	۹/۷	۲/۲	۰/۸
۹	تاسیسات و تجهیزات	۸۲۷۰۰	۴/۹	۱/۱	۰/۴
۱۰	نظامی و انتظامی	۱۱۵۳۰۰	۶/۹	۱/۵	۰/۶
۱۱	ورزشی	۳۶۵۰۰	۲/۲	۰/۵	۰/۱۹
۱۲	فرهنگی	۳۰۶۰۰	۱/۸	۰/۴	۰/۱۶
۱۳	حمل و نقل انبارها	۵۰۰۰	۰/۳	۰/۰۷	۰/۰۳
۱۴	اقامتی و پذیرایی	۴۶۰۰	۰/۳	۰/۰۶	۰/۰۲
۱۵	فضای سبز	۱۴۱۵۰۰	۸/۵	۱/۹	۰/۷
۱۶	شبکه معابر	۳۲۲۸۰۰۰	۱۹۳/۱	۴۳/۱	۱۶/۸
جمع کاربری‌های شهری		۷۵۱۸۲۰۰	۴۴۹/۷	۱۰۰	۳۸/۹
جمع کاربری غیر شهری		۱۱۷۲۱۷۰۰	۷۰۱/۱	۱۰۰	۶۱/۱
جمع کل		۱۹۲۳۹۹۰۰	۱۱۵۰/۷	۱۰۰	۱۰۰

منبع: مهندسین مشاور آمود (۱۳۷۶)

جدول شماره (۴): کاربری وضع موجود شهر لامرد (سال ۱۳۸۵)

ردیف	مشخصات کاربری	سطح (متر مربع)	سرانه (متر مربع)	نسبت سطح کل شهر (درصد)	سرانه متداول شهرهای ایرانی
۱	مسکونی	۲۰۷۱۷۹۴	۸۲/۰۴	۲۱	۴۰-۵۰
۲	تجاری	۹۸۴۵۹	۳/۹۰	۱	۲-۴
۳	آموزشی	۱۹۴۸۲۹	۷/۷۱	۲	۳-۵
۴	آموزش عالی	۸۱۱۷۹	۳/۲۱	۰/۸	۳-۵
۵	بهداشتی درمانی	۱۲۰۱۳۴	۴/۷۶	۱/۲	۰/۷۵-۱/۵
۶	مذهبی	۷۶۵۰۴	۳/۰۳	۰/۸	۲-۲/۵
۷	صنعتی	۲۲۵۳۷	۰/۸۹	۰/۲	۲-۳/۵

۱/۵-۲/۵	۱/۶	۹/۷	۱۵۷۹۵۰	اداری - انتظامی	۸
	۰/۹	۳/۳۲	۸۳۷۷۴	تاسیسات و تجهیزات	۹
۲-۲/۵	۰/۶	۲/۲۹	۵۷۸۷۰	ورزشی	۱۰
۰/۷۵-۱/۵	۰/۳	۱/۳۰	۳۲۷۷۹	فرهنگی	۱۱
	۰/۳	۰/۹۹	۲۵۰۲۸	حمل و نقل انبارها	۱۲
۱	۰/۱	۰/۲۶	۶۴۵۴	اقامتی و پذیرایی	۱۳
۷-۱۲	۱	۳/۷۵	۹۴۵۸۳	فضای سبز	۱۴
	۴/۱	۱۶/۱۲	۴۰۷۰۰۰	در حال ساخت	۱۵
۲۰-۲۵	۲۸/۵	۱۱۰/۸۷	۲۸۰۰۰۰۰	معابر	۱۶
	۶۴/۴	۲۵۰/۶۹	۶۳۳۰۸۷۴	جمع کاربری‌های شهری	
	۱/۱	۴/۳۶	۱۱۰۰۸۰	باغ	
	۲	۷/۹۲	۲۰۰۰۲۳	زراعی	
	۰/۱	۰/۲۳	۵۸۱۲	دامپروری-دامداری	
	۰/۸	۳/۲۸	۸۲۹۱۱	نظامی	
	۳۰/۹	۱۲۰/۲۰	۳۰۳۵۵۴۱	بایر	
	۰/۶	۲/۳۳	۵۸۷۸۲	مخروبه- متروکه	
	۳۵/۶	۱۳۸/۳۲	۳۴۹۳۱۴۹	جمع کاربری‌های غیر شهری	
	۱۰۰	۳۸۹/۰۱	۹۸۲۴۰۲۳	جمع کل	

منبع: مهندسین مشاور آمود (۱۳۸۵)

منابع

۱. ابراهیم زاده، عیسی و مجیر اردکانی، عبدالرضا (۱۳۸۵)، ارزیابی کاربری اراضی شهری اردکان فارس، مجله جغرافیا و توسعه
۲. باقری توبنقی، جبرائیل، (۱۳۸۵)، تبیین گستردگی شهر و تأثیر آن در توسعه پایدار شهری با تأکید بر فضای سبز، مورد: تبریز، پایان نامه کارشناسی ارشد جغرافیا، دانشگاه زنجان
۳. بحرینی، حسین، (۱۳۷۷)، فرایند طراحی شهری، چاپ اول، تهران، موسسه انتشارات دانشگاه تهران.
۴. پناهی، مهدی، (۱۳۸۹)، ارزیابی تغییرات کاربری اراضی پیرامون شهری با تأکید بر گسترش فیزیکی مورد: کرمانشاه، پایان نامه کارشناسی ارشد جغرافیا، دانشگاه زنجان.
۵. پور احمد، احمد، نیک پور، احمد (۱۳۸۶)، ارزیابی مقایسه ای کتاب‌های منتشر شده در زمینه برنامه ریزی کاربری اراضی شهری طی سالهای ۱۳۸۲-۱۳۷۲، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، شماره ۸۲.
۶. پور محمدی، محمد رضا، (۱۳۸۲)، برنامه ریزی کاربری اراضی شهری، انتشارات سمت.

۷. حبیب، فرخ؛ سلسله مراتب شهری، مجله اطلاعات سیاسی - اقتصادی، شماره ۳۸، سال ۱۳۸۷
۸. حبیبی، محسن و مسایلی صدیقه (۱۳۷۸)، سرانه کاربری‌های شهری، ناشر سازمان ملی زمین و مسکن.
۹. حسین زاده دلیر، کریم، ملکی، سعید، (۱۳۸۶)، بررسی تغییرات کاربری اراضی شهری در طرح جامع و تفصیلی شهر ایلام طی دهه ۱۳۸۲-۱۳۷۲، مجله جغرافیا و توسعه ناحیه ای، شماره هشتم.
۱۰. خاکپور، براتعلی و همکاران (۱۳۸۶)، الگوی تغییر کاربری اراضی شهر بابل، مجله ی جغرافیا و توسعه ناحیه ای، شماره نهم
۱۱. رستگار، موسی، (۱۳۸۸)، ارائه الگوی مکان یابی بهینه فضاهای ورزشی با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی مورد: زنجان، پایان نامه کارشناسی ارشد جغرافیا، دانشگاه زنجان
۱۲. رضوانی، محمدرضا و همکاران؛ نقش و عملکرد شهرهای کوچک در توسعه روستایی با استفاده از روش تحلیل شبکه، مورد؛ دهستان رونیز شهرستان استهبان، پژوهش‌های جغرافیایی، شماره ۶۱، پاییز ۱۳۸۶
۱۳. رضویان، محمد تقی، (۱۳۸۱)، برنامه ریزی کاربری اراضی شهری، چاپ اول، انتشارات منشی زاده .
۱۴. زنجان‌ی و همکاران، راهنمای جمعیت شهرهای ایران، تهران، مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران، چاپ دوم، ۱۳۸۲
۱۵. زیاری، کرامت الله، (۱۳۸۱)، برنامه ریزی کاربری اراضی شهری، چاپ اول، انتشارات دانشگاه یزد
۱۶. زیاری، کرامت الله (۱۳۸۱)، برنامه ریزی کاربری اراضی (مورد میناب)، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، شماره ۶۶-۶۵.
۱۷. سعید نیا، احمد، (۱۳۷۸)، کاربری زمین شهری، جلد دوم، تهران، انتشارات مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهری
۱۸. شیعه، اسماعیل، (۱۳۸۰)، مقدمه ای بر مبانی برنامه ریزی شهری، انتشارات دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران.
۱۹. شیعه، اسماعیل، (۱۳۸۷)، کارگاه برنامه ریزی شهری، انتشارات دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران
۲۰. صابری فر، رستم (۱۳۸۱)، نقد و تحلیل برنامه ریزی کاربری اراضی شهری مشهد، رساله دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه تربیت مدرس
۲۱. صدر موسوی، میرشار و طالب زاده، میرحیدر، نقش شهرهای کوچک در توسعه فضایی استان آذربایجان غربی (شهر ماکو)، مجله علوم انسانی و اجتماعی دانشگاه تبریز، شماره ۲۱، تابستان ۱۳۸۵
۲۲. ضرابی، اصغر و همکاران (۱۳۸۸)، بررسی کاربری اراضی شهر نورآباد ممسنی با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی، مجله مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه ای، سال اول، شماره اول

۲۸. مهدیزاد، جواد (۱۳۷۹)، برنامه ریزی کاربری زمین از دیدگاه توسعه پایدار، مهندسین مشاور فرهاد، نشریه جستارهای برنامه ریزی و طراحی شهری.
۲۹. مهدیزاد، جواد (۱۳۸۲)، برنامه ریزی راهبردی توسعه شهری، مرکز مطالعات و تحقیقات شهر سازی ایران.
۳۰. مهندسین مشاور آمود، (۱۳۷۶)، طرح جامع شهر لامرد، سازمان مسکن و شهر سازی فارس.
۳۱. مهندسین مشاور آمود، (۱۳۸۵)، طرح تفصیلی شهر لامرد، سازمان مسکن و شهر سازی فارس.
۳۲. مهندسین مشاور پارس ویستا، (۱۳۸۱)، سرانه کاربری خدمات شهری، جلد اول، مطالعات نظری و تجارب جهانی، انتشارات سازمان شهرداری‌های کشور.
۳۳. سایت اینترنتی مرکز آمار ایران (www.sci.org.ir)
34. Hagman, R.M (1998): Urban planning and land development control low, West publishing co. pp:18-19.
۲۳. عبدالهی، مجید (۱۳۸۳)، مدیریت بحران در نواحی شهری، تهران، انتشارات سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، چاپ سوم
۲۴. فرهودی، رحمت اله و همکاران (۱۳۸۵)، شهر خواف؛ الگویی جهت ارزیابی و تحلیل کاربری اراضی، فصلنامه جغرافیا و توسعه، سال چهارم، شماره ۸
۲۵. فنی، زهره، تحلیلی نظری بر نقش کانون‌های کوچک شهری در توسعه منطقه ای، مجموعه مقالات همایش پژوهش‌ها و قابلیت‌های علم جغرافیا در عرصه سازندگی، تهران، موسسه جغرافیای دانشگاه تهران، ۱۳۷۸
۲۶. لی، کولین، مترجم مصطفی عباس زادگان، (۱۳۶۶)، مدل‌ها در برنامه ریزی شهری، تهران، انتشارات جهاد دانشگاهی.
۲۷. مرکز آمار ایران؛ نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سالهای ۱۳۴۵ و ۱۳۵۵ و ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵